

WORLD POLITICS

Print Issn: 2383-0123

Online Issn: 2538-4899

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

The Geopolitical Foundations of US-China Competition in the Asia-Pacific

Mostafa Ghaderi Hajat Assistant Professor of Political Geography, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. E-mail: m.ghaderihajat@modares.ac.ir

Farzad Ahmadi Davazdah Emami * *Corresponding Author*, PhD student in Political Geography at Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. E-mail: a.farzad@modares.ac.ir

Article Info

Article Type:

Reserch Article

Keywords:

China,
USA,
Asia Pacific,
Geopolitical-
Competitions

Article history:

Received April 20, 2024

Received in revised form

July 31, 2024

Accepted September 15,
2024

Published Online

September 21, 2024

ABSTRACT

China's rapid economic growth, driven by an effective national strategy, has seen its GDP double on average every eight years. China has become the US's largest trading partner. It is the largest source of imports and the third largest export market for the US. China's rise over the past two decades has reshaped the global political landscape. The growing tension between the United States and China, given the fact that the United States and China are both geopolitically and ideologically united, is reminiscent of the American rivalry with the former Soviet Union during the so-called Cold War. Given the importance of the Asia-Pacific region in overall geopolitical trends, this article aims to describe and analyse the use of available resources, the geopolitical underpinnings of the competition between the United States and China in the Asia-Pacific region. The findings show that the United States and its allies on the maritime geostrategic front are trying to constrain and challenge China as a Barry Power influencing regional and global processes. China, which sees itself surrounded by US allies, is trying to break the chain of US allies around it by adopting different geopolitical strategies and challenging the US and its Western allies by moving into different parts of the world.

Cite this Article: Ghaderi Hajat, M., & Ahmadi Davazdah Emami, F. (2024). The Geopolitical Foundations of US-China Competition in the Asia-Pacific. *World Politics*, 13(2), 53-81
doi: 10.22124/wp.2024.26081.3281

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2024.26081.3281

1. Introduction

In today's world, there are five influential and strategic players on a global scale. These players and their allies are aligned on two geostrategic fronts. The two geostrategic realms mentioned above have, in a historical and continuous process, had space and spatial values at the centre of their competition and interaction. The Asia-Pacific region is a major arena of interest and contestation, whereby varying geopolitical interests, mutual apprehensions and distinct relations of actors have resulted in instances of support and violence. The key area of tension between the two realms is the eastern geostrategic fault line, which has become more objective in line with the Pacific Ocean and the East Asian region. The actions of both powers have created a competitive landscape with geopolitical implications, resulting in conflict and crises. This article examines the geopolitical underpinnings of the China-US competition in the Asia Pacific region.

2. Theoretical Framework

In the context of international competition, the concept of geopolitics and international relations is often discussed. Geopolitics is concerned with the struggle to control spaces and places, with a focus on the power and ability to achieve specific goals despite opposing and changing factors. The pursuit of power and competition for superiority over competitors has been a central theme in dynamic geopolitical debates and actions. This paper is framed within the theory of geopolitical competition.

3. Methodology

The article will adopt a descriptive-analytical approach to examine its practical implications and research methodology. The collection of information for this research will be based on resources available in the library, such as books, articles, periodicals, and online databases. Correct spelling, grammar, and punctuation will be maintained throughout to guarantee grammatical correctness. The authors will employ deduction and inference methods to answer the central research question. Biased phrases, emotional language, and ornamental expressions will be avoided to ensure the language is clear, objective, and value-neutral. The language will remain formal, free of contractions or informal expressions. After establishing the theoretical framework, this paper will describe the geopolitical values of the Asia-Pacific region. The analysis will be presented from the perspectives of both the United States and China, followed by a detailed explanation of the focal points of their geopolitical competition.

4. Results & Discussion

The South China Sea, neighbouring countries of China, and the International Water straits that govern the critical passageways crucial to China's global economy are the key factors in this competition. The US has attempted to limit China's field of influence and challenge their One-Belt-One-Road strategy by proposing the b3w treaty, offering financial aid and investment to develop the economic infrastructure of developing countries, whilst forming military alliances like Aukus. This comes at a cost of £40 billion. However, there is currently a vast competition between previous governments, bringing them together in various arenas. It appears that the outcome of this competition between two global

superpowers may have an impact on the future geopolitical order of the international system.

5. Conclusions & Suggestion

The United States and China, two of the most influential global powers, are engaged in competition and conflict due to various factors that reflect their power at different levels. As a result, the United States has prioritised the Asia-Pacific region as its primary foreign policy objective since the Obama administration. The United States and its allies are attempting to place restrictions on China as a powerful force in regional and global affairs. China, who feels itself surrounded by US allies, is seeking to dismantle the chain of US allies encircling it by implementing various geopolitical tactics and confronting the US as well as its western counterparts in different parts of the globe. United States and China, two of the most influential global powers, are engaged in competition and conflict due to various factors that reflect their power at different levels. As a result, the United States has prioritised the Asia-Pacific region as its primary foreign policy objective since the Obama administration. The United States and its allies are attempting to place restrictions on China as a powerful force in regional and global affairs. China, who feels itself surrounded by US allies, is seeking to dismantle the chain of US allies encircling it by implementing various geopolitical tactics and confronting the US as well as its western counterparts in different parts of the globe.

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۳۳
شاپا الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۸۹۹

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

بنیان‌های ژئوپلیتیکی رقابت آمریکا و چین در آسیا-پاسیفیک

مصطفی قادری حاجت استادیار جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: m.ghaderihajat@modares.ac.ir
فرزاد احمدی دوازده امامی* نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران رایانامه: a.farzad@modares.ac.ir

در باره مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>کلیدواژه‌ها: چین، ایالات متحده آمریکا، آسیا-پاسیفیک، رقابت‌های ژئوپلیتیکی.</p> <p>تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۲/۱ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۵/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۶/۲۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۶/۳۱</p>	<p>رشد سریع اقتصادی چین در پرتو به‌کارگیری یک استراتژی کارآمد ملی باعث شده است که چین به طور متوسط هر هشت سال یک بار تولید ناخالص داخلی خود را دو برابر کند. چین به بزرگترین شریک تجاری ایالات متحده تبدیل شده است و بزرگترین منبع واردات و سومین بازار صادراتی ایالات متحده است. ظهور چین در دو دهه گذشته، چشم انداز سیاست جهانی را بازسازی کرده است. تنش فزاینده بین ایالات متحده و چین با توجه به این واقعیت که ایالات متحده و چین هم از نظر ژئوپلیتیکی و هم از نظر ایدئولوژیک با یکدیگر در حال هستند، یادآور رقابت‌های آمریکا با شوروی سابق در دوران موسوم به جنگ سرد است. نظر به اهمیت آسیا - پاسیفیک در کلان روندهای ژئوپلیتیکی این مقاله در صدد است با روش توصیفی و تحلیلی و استفاده از منابع در دسترس، بنیان‌های ژئوپلیتیکی رقابت ایالات متحده آمریکا و چین در آسیا-پاسیفیک بپردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد ایالات متحده و متحدان خود در جبهه ژئواستراتژیک بحری سعی در ایجاد محدودیت و چالش برای چین به عنوان یک قدرت بری تأثیرگذار بر فرآیندهای منطقه‌ی جهانی هستند. چین که خود را در محاصره متحدان آمریکا می‌بیند سعی دارد با به‌کارگیری استراتژی‌های ژئوپلیتیکی متفاوت زنجیره متحدان آمریکا در اطراف خود را گسسته و با ورود به مناطق مختلف جهان، آمریکا و متحدان غربی آن را به چالش بکشد.</p>

استناد به این مقاله: قادری حاجت، مصطفی، & احمدی دوازده امامی، فرزاد. (۱۴۰۳). بنیان‌های ژئوپلیتیکی رقابت ایالات متحده آمریکا و چین در آسیا-پاسیفیک. *سیاست جهانی*, ۱۳(۲), ۵۳-۸۱. doi: 10.22124/wp.2024.26081.3281

© نویسنده(گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

کشور چین در دهه‌های گذشته به یک بازیگر مهم و تأثیرگذار در آسیا-پاسیفیک تبدیل شده است. کشور مذکور تا چهار دهه قبل از توان نظامی و اقتصادی چندانی برای عرض اندام در منطقه آسیا-پاسیفیک نداشت اما با شکل‌گیری اصلاحات اقتصادی و نظامی و افزایش قدرت روزافزون آن به کشوری صاحب نفوذ با وزن ژئوپلیتیکی بالا بدل شد. این شرایط به‌وجود آمده باعث تغییر اوضاع منطقه‌ای و جهانی گردید و ایالات متحده را با وضعیت جدیدی در مواجهه با قدرتی نوظهور قرار داد. پس از اصلاحات دهه ۸۰ میلادی، رشد اقتصادی و تولید ناخالص داخلی چین با سرعت بالایی رو به افزایش نهاد و این کشور را به شریک اول تجاری ایالات متحده مبدل نمود. آمارها تا سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد که ایالات متحده آمریکا ۱۷.۷۳ درصد از صادرات ۲۵۸۰ میلیارد دلاری چین یعنی ۴۷۵ میلیارد دلار را به خود اختصاص داده است. و این در حالی است که چین مقصد صادراتی ۸.۶۸ درصد از کالاهای ساخته شده آمریکا با ارزش ۱۲۳ میلیارد دلار است. حجم تجارت این دو کشور ۵۹۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ به حدود ۷۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ رسیده است. قدرت‌یابی چین و رقابت ژئوپلیتیکی این کشور با ایالات متحده یادآور رقابت دو ابرقدرت جنگ سرد در قرن بیستم است (آمریکا و شوروی)، که امروزه در منطقه آسیا-پاسیفیک بازساخت شده است. منطقه مذکور به دلایلی دارای اهمیت و افری در سیاست خارجه ایالات متحده است از جمله: نقش پررنگ منطقه در اقتصاد جهانی، حضور شرکا و متحدان آمریکا در منطقه و ظهور چین به عنوان رقیب اصلی آمریکا در سیستم ژئوپلیتیک جهانی.

در جدیدترین سطح وقایع مرتبط با این رقابت در ۲۶ ژانویه ۲۰۲۲ (۶ بهمن ۱۴۰۰) قانون رقابت با چین^۱ در سال ۲۰۲۲ رونمایی شده است، قانونی که بر ارزیابی روابط و نفوذ چین در سراسر جهان متمرکز است. ارائه این قانون و حمایت اکثر نمایندگان سنا یعنی دو حزب قدرتمند آمریکا نشان از یک توافق دو حزبی داخلی برای مقابله با چین در تمام سطوح است. از آنجا که چین امروزه خود را به‌عنوان ابرقدرتی نوظهور معرفی کرده و به رقابت با آمریکا برخاسته است، رقابت میان دو کشور وارد مرحله نوینی شده است که در نقاط مختلف جهان بی‌وقفه ادامه دارد. آشکار است که نقطه اصلی اصطکاک دو ابرقدرت مذکور در گسل ژئواستراتژیک شرقی که منطبق بر اقیانوس آرام و حوزه آسیای شرقی عینیت بیشتری پیدا کرده است. آمریکا با تمرکز بر تمام استعدادهای ژئواستراتژیکی خود سعی در محاصره و

¹Competition law with China

کنترل چین دارد و برای آن چالش‌سازی می‌کند، از سوی دیگر چین نیز با قدرت خود تلاش می‌کند حوزه عمل آمریکا را محدود کرده و قلمرو ژئوپلیتیکی خود را به ماوراء مرزهای خود بسط دهد. مجموعه تلاش‌ها و اقدام‌های دو قدرت یاد شده، زمینه‌ساز شکل‌گیری فضایی رقابتی میان آن‌ها شده که رقابت مذکور ماهیت ژئوپلیتیکی داشته و منجر به ایجاد کشمکش و بحران میان طرفین شده است. این نوشتار، در پی واکاوی بنیان‌های ژئوپلیتیکی رقابت پیش‌رونده چین و آمریکا در آسیا پاسیفیک است.

۱. روش پژوهش

مقاله حاضر از حیث ماهیت کاربردی و از نظر روش تحقیق به شیوه توصیفی-تحلیلی انجام خواهد شد. روش جمع‌آوری و گردآوری اطلاعات در این پژوهش مبتنی بر منابع کتابخانه‌ای است، که با روش استقرایی و استنباط نویسندگان داده‌های مورد نظر در راستای پاسخ به پرسش اصلی پژوهش سازماندهی خواهند شد. پس از بیان چارچوب نظری، ارزش‌های ژئوپلیتیکی آسیا-پاسیفیک شرح داده خواهد شد، در ادامه ارزش‌های آسیا-پاسیفیک از نگاه آمریکا و چین تحلیل خواهد شد و در نهایت نقاط کانونی رقابت ژئوپلیتیکی چین و آمریکا با تفصیل بیشتری ارائه می‌شود.

۲. مبانی نظری: رقابت ژئوپلیتیکی

رقابت، تلاش دو یا چند گروه، ملت و کشور برای نفوذ یا سلطه در منطقه یا جهان یا دسترسی به منابع فضایی است. رقابت در جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک بدون مقیاس معنا ندارد و فلسفه قانون رقابت، استیلا و دستیابی به فرصت‌هاست. در این بین، اقدامات عملی برای رهبری یا نفوذ در یک کشور، منطقه یا جهان شکل رقابت به خود می‌گیرد. باید توجه داشت که در رقابت، دو یا چند قدرت به طور هم‌زمان اقداماتی انجام می‌دهند تا از ارزش‌های جغرافیایی سهم بیشتری کسب کنند. در رقابت‌های ژئوپلیتیکی نیازمندیم به دو مورد توجه کنیم: ۱- شناسایی ارزش‌های جغرافیایی و ۲- بررسی گفتمان، نگرش و ایده‌های توجه‌کنندگان به ارزش‌های جغرافیایی مورد تأکید و رقابت‌آفرین (Ahmadi & et al, 2019: 202). هر مکان و فضای جغرافیایی از ویژگی‌های ساختاری و کارکردی خاص خود برخوردار است که منعکس‌کننده ارزش‌ها، فرصت‌ها و محدودیت‌های جغرافیایی آن می‌باشد. این پتانسیل‌ها و فرصت‌ها و محدودیت‌ها به صورت ارزش‌های درک شده از سوی ملت‌ها، دولت‌ها و گروه‌های بشری در می‌آیند و مطلوبیت خاصی پیدا می‌کنند. این ارزش‌های جغرافیایی که مطلوبیت پیدا می‌کنند در رفتار بازیگران سیاسی تأثیر می‌گذارند و الگوهای رفتاری مختلفی همچون همکاری، تعامل، رقابت، ستیز،

سلطه و نظایر آن را می‌آفرینند (Hafeznia, 2006: 158-159). رقابت ژئوپلیتیکی در صورت تداوم ممکن است به منازعه ژئوپلیتیکی منجر شود. این امر زمانی حادث می‌شود که قدرت‌های رقیب کوشش کنند موقعیت خویش را با تنزل دادن موقعیت دیگران یا ممانعت از آنها تقویت کنند و ارتقاء دهند و مانع دستیابی دیگران به اهدافشان بشوند، همچنین در ادامه رقبای خود را از دور خارج کنند و به انزوا ببرند. در رقابت ژئوپلیتیکی منافع مشترک مادی و معنوی جای خود را به منافع تقابلی می‌دهد زیرا از منافع مشترک، همکاری و صلح و اما از منافع تقابلی، رقابت، منازعه و جنگ حاصل می‌شود (Hafeznia, 2017: 499). دولت‌ها و گروه‌های سیاسی در صدد کسب قدرت و تصرف ابزارها و اهرم‌ها و فرصت‌های جغرافیایی هستند که به آنها قدرت داده و امکان چیره شدن بر رقیب را فراهم می‌آورد. آن‌ها برای تصرف فرصت‌ها و مقدرات در مکان و فضای جغرافیایی، به رقابت پرداخته و سعی می‌کنند نفوذ خود را در فضاهای جغرافیایی بیشتر توسعه داده و آنها را به قلمرو اعمال اراده خود بیافزایند و برعکس رقبا را از فضاهای مورد منازعه بیرون برانند. از این دیدگاه، ژئوپلیتیک به مطالعه الگوهای رقابتی، فرصت‌ها و ابزارهای رقابت‌آمیز، انگیزه‌های رقابت، کارکردهای مکان و فضا در شکل‌دهی به فرایندهای رقابت و تأثیر آن بر فراز و فرود قدرت می‌پردازد (Hafeznia, 2006: 17). مناقشه یا مسابقه میان دو نظام حکومتی یا دو کشور در فضای جغرافیایی خارج از مرزهایشان در هر بخشی از جهان سیاسی برای پیشی گرفتن از یکدیگر بهترین جلوه‌گاه رقابت است. به گفته دیگر، زورآزمایی سیاسی در سطوح منطقه‌ای یا جهانی سبب بروز نوعی رقابت میان صاحبان قدرت می‌شود که می‌تواند به صورت یک بازی سیاسی جلوه کند. این بازی سیاسی یا رقابت‌های قدرتی بسته به شرایط زمان و مکان و مصلحت‌ها ممکن است خصمانه شود یا به بروز موازنه‌های صلح پرور منجر شود و یا به تعامل و همکاری میان قدرت‌ها بینجامد (Mojtahedzadeh, 2016: 110). بازیگران سیاسی براساس منافع متعارض باهم رقابت می‌کنند تا رقیب را از دستیابی به فرصت‌ها بازدارند. رقابت با هدف کسب برتری و سیادت در زمینه خاص بین بازیگران انجام می‌شود. رقابت اشکال مختلفی دارد: الف) رقابت بین دو یا چند قدرت هم تراز نظیر قدرت‌های بزرگ جهانی یا منطقه‌ای، ب) رقابت بین دو قدرت ناهم‌سطح درجه ۱ و ۲ نظیر رقابت هند و پاکستان، ج) رقابت مداخله‌ای: این نوع رقابت در سطح دولت‌ها و کشورها برای دسترسی به منابع و مواد اولیه و بازارهای مصرف تولیدات مربوطه و با هدف قطبی‌سازی و یکپارچگی اقتصاد جهانی انجام می‌پذیرد. رقابت اقتصادی ضرورت ذاتی بازار آزاد جهانی است که

تولیدکنندگان کشورهای مختلف برای فروش کالا و خدمات خود در آن به رقابت می‌پردازند (Hafeznia, 2017: 499-500).

۳. یافته‌ها

۳-۱. ارزش‌های ژئوپلیتیکی آسیا-پاسیفیک

حوزه آسیا-پاسیفیک با برخورداری از نقش مهم و رو به رشد در معادلات و رقابت‌های جهانی به یکی از مهم‌ترین مراکز ثقل استراتژیک جهان تبدیل شده است. این منطقه بر مبنای ویژگی‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی آن محل تلاقی سیاست قدرتهای بزرگی چون ایالات متحده و چین می‌باشد. این منطقه کانون تمرکز سرمایه و فناوری است و پویاترین اقتصادهای دنیا با برخورداری از بالاترین میانگین رشد جهان در این منطقه متمرکز هستند. توانمندی اقتصادی برتر ژاپن، اصلاحات رو به رشد اقتصادی چین، تجربیات قابل توجه کشورهای تازه صنعتی شده و حرکت رو به رشد اقتصادی آسه آن مهم‌ترین کانون‌های تحولات اقتصادی در منطقه شمال و شرق آسیا به شمار می‌روند. به علاوه روند وابستگی متقابل و گرایش به همکاری اقتصادی در منطقه نیز قابل توجه است. در پی تحولات نظام بین‌المللی و با توجه به ویژگی‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی منطقه به ویژه تلاقی سیاست‌های سه قدرت بزرگ آمریکا، چین و هند به نظر می‌رسد که مرکز ثقل استراتژیک جهان در حال انتقال به منطقه آسیا-پاسیفیک است (Khezri, 2011: 676). نقشه ذیل منطقه آسیا-پاسیفیک را نشان می‌دهد:

نقشه شماره (۱): منطقه آسیا-پاسیفیک

منبع: (WikiPedia.Org)

در سده بیست و یکم دو جایجایی بزرگ در عرصه قدرت روی داده است، ابتدا انتقال قدرت میان دولت‌ها از غرب به شرق شامل چین، ژاپن، هند، آسه‌آن و... که به منطقه آسیا-پاسیفیک معروف است،

دوم اشاعه قدرت از دولت‌ها به بازیگران غیردولتی در نتیجه انقلاب فناوری اطلاعات جهانی (Brzezinski, 2012: 14). در توضیح علل اهمیت آسیا-پاسیفیک در استراتژی‌های ژئوپلیتیکی قدرت‌های بزرگ می‌توان از گفته باراک اوباما در نوامبر ۲۰۱۱ استفاده نمود، ایشان عنوان می‌کند آسیا پاسیفیک شکوفاترین منطقه در جهان است که بیش از ۵۰٪ اقتصاد جهانی در آن جریان دارد و باید به‌عنوان اولویت اول و اصلی ایالات متحده تبدیل شود. ظهور قدرت‌های اقتصادی در منطقه مذکور و به چالش کشیده شدن قدرت کشورهای غربی طی سالهای اخیر، منجر به آن شد که توجهات به سمت تحولات این منطقه معطوف شود. فارغ از مباحث اقتصادی، قدرتیابی قدرت‌های متخاصم (از منظر غربی‌ها) در این منطقه از جهان منجر به تهدید نظم بین‌المللی حاکم شده و الگویی از منازعه و رقابت را در آن شکل داده است.

در چارچوب الگوواره استراتژی‌های بحری و بری در جهان، امروزه دو گسل بزرگ ژئواستراتژیک در مقیاس کروی و در غرب و شرق اوراسیا شکل گرفته است که به‌نظر می‌رسد سرچشمه سیاست‌های کنونی در جهان می‌باشند. در واقع سطح تقابل ژئواستراتژیک جهانی در طرفین خشکی اوراسیا قرار دارد. انگار که دولتهای آمریکا و اروپا و متحدین استراتژی بحری، دولت‌های چین و روسیه را به محاصره درآورده و به چالش انقباض فضایی می‌کشند (Hafeznia, 2016:1). بنابراین از آنجا که آمریکا به‌عنوان قدرت هژمون در نظام ژئوپلیتیک جهانی، از قدرت سربرآورنده چین در پاسیفیک دچار واهمه و نگرانی است، سعی دارد در حوزه مذکور رقیب خود را از منظر ژئوپلیتیکی و قلمروسازی ناشی از آن محدود کند. منطقه مذکور به واسطه عواملی چند برای آمریکا و چین دارای اهمیت و ارزش فراوانی است که در ادامه مورد بحث قرار می‌گیرد.

۲-۳. آسیا-پاسیفیک در نگاه ایالات متحده

آسیا-پاسیفیک به‌واسطه تحولات چند دهه اخیر که منجر به افزایش قدرت و وزن ژئوپلیتیکی واحدهای سیاسی موجود در آن در سیستم ژئوپلیتیک جهانی شده است، مورد توجه بازیگران اصلی و مهم جهانی و ایجاد تغییر در استراتژی‌های قدرت‌های جهانی و نگاه ویژه به پتانسیل‌های این منطقه شده است. از آن جمله نگاه ویژه و خاص ایالات متحده در مورد منطقه فوق‌الذکر است که منجر به تعریف منافع و علائق ژئوپلیتیکی آمریکا در این منطقه شده است. در واقع از نگاه واشنگتن، پکن در پی هژمونی منطقه‌ای در کوتاه مدت و در نهایت برتری جهانی در بلندمدت است؛ که به‌طور بالقوه می‌تواند موقعیت آمریکا را در سطح منطقه و جهان تهدید نماید (Darakhshandeh Lazarjani & Shafiei, 2023: 8).

منطقه هند و اقیانوس آرام به‌عنوان پویاترین منطقه روی زمین، محرک اساسی امنیت و رفاه آینده آمریکا است. این منطقه بیش از نیمی از جمعیت جهان را در خود جای داده است و ۶۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهانی و دو سوم رشد اقتصادی جهانی را به خود اختصاص داده است. تجارت بین ایالات متحده و منطقه مذکور در سال ۲۰۲۰ به بیش از ۲ تریلیون دلار رسیده است و ایالات متحده از ۹۵۶ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم از این منطقه سود برده و بیش از دو سوم دانشجویان بین‌المللی آمریکا از این منطقه هستند (U.S. Department of State, 9 Feb 2024). گیپلن، معتقد است هر چقدر کشور قوی‌تر و ثروتمندتر باشد مجموعه بزرگتری از اهداف امنیتی و رفاهی را نسبت به کشورهای دارای ثروت و قدرت کمتر انتخاب خواهد کرد (Gilpin, 1981:22). حاشیه آسیا-پاسیفیک سومین مرکز قدرت ژئوپلیتیکی حوزه دریایی است. این منطقه از کره جنوبی، ژاپن، تایوان، فیلیپین، سنگاپور، مالزی، تایلند، اندونزی، تیمور شرقی و پاپوا گینه نو تا استرالیا و نیوزلند امتداد دارد. ویژگی غالب ژئوپلیتیکی آسیا پاسیفیک بعد دریایی آن است. به دلیل برتری مسیرهای دریایی بر انتقال کالا از طریق مسیرهای زمینی، کشورهای جزیره‌ای و شبه جزیره‌ای آن از موقعیت خوبی برای حضور در تجارت بین‌المللی برخوردار هستند. مشکل استراتژیک این وابستگی به تجارت آن است که خطوط دریایی در مقابل موانع موجود آسیب‌پذیر هستند زیرا بسیاری از عبور و مرورهای دریایی در منطقه و از آنجا به دیگر بخش‌های جهان و بالعکس باید از شماری تنگه‌ها و دریا‌های باریک بگذرد. در نتیجه کشورهای این حاشیه، وابستگی زیادی به قدرت دریایی و هوایی ایالات متحده برای تأمین امنیت این خطوط کشتیرانی دارند (Cohen, 1999:57). امنیت و اقتصاد آمریکا با حجم زیادی از مبادلات که در اقیانوس آرام و هند جریان دارد، پیوندی ناگسستنی دارد. اهمیت اقتصادی، منافع امنیتی و جغرافیایی این منطقه بزرگ دریایی، افزایش اتکا به نیروهای دریایی، جهت حفاظت از منافع آمریکا و حفظ تعهد دائمی برای ثبات منطقه را دیکته می‌کند. براساس منافع راهبردی مشترک، آمریکا به دنبال تقویت همکاری مشترک با هم‌پیمانان در منطقه هند، آسیا و اقیانوس آرام (استرالیا، ژاپن، نیوزلند، فیلیپین، جمهوری کره و تایلند) و ادامه ترویج روند شراکت با کشورهایی مانند بنگلادش، برونئی، هند، اندونزی، مالزی، جزایر میکرونزی، پاکستان، سنگاپور و ویتنام است (Forse Navy, 2015: 7).

در ۱۷ نوامبر ۲۰۱۱، باراک اوباما مقابل پارلمان استرالیا اعلام کرد که وی یک تصمیم استراتژیک گرفته است. او منطقه آسیا-پاسیفیک را اولویت اول سیاست امنیتی آمریکا معرفی کرد و تأکید کرد که آمریکا به اینجا آمده تا بماند. در همان ماه، هیلاری کلینتون هم در مقاله‌ای قرن بیست‌ویکم را قرن پاسیفیک

خواند و اعلام کرد که سیاست خارجی آمریکا در آستانه پایان دادن به جنگ‌های افغانستان و عراق و خروج نیروهای خود از این دو کشور، در نقطه تحول و چرخش قرار گرفته است (Clinton, 2011). روند مذکور در دولتهای ترامپ و بایدن نیز دنبال شده است و به تعبیری، اجماعی دو حزبی در ایالات متحده مبنی بر چرخش به سمت پاسیفیک شکل گرفته تا قدرت چین که به تعبیر ایالات متحده نظم جهانی را تهدید می‌کند را مهار کرده و برای آن چالش ژئوپلیتیکی ایجاد کند.

طبق استراتژی هند و اقیانوس آرام ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۲۲، نشان‌دهنده رهبری آمریکا در سطح جهانی و سطح بی‌سابقه همکاری با متحدان خود در این منطقه است که برای مواجهه با چالش‌های ژئوپلیتیکی ضروری می‌نماید. مهم‌ترین این چالش‌ها شامل نقض حقوق بشر و سرکوبگری توسط چین، تسلیحات اتمی کره شمالی و تغییرات اقلیمی است. رهبری ایالات متحده در منطقه برای آن منافی دارد از جمله: بازارهای جدید، روابط اقتصادی بین مشاغل آمریکایی و بازارهای بین‌المللی را تقویت می‌کند، توسعه سرمایه‌گذاری آمریکا در منطقه که رفاه و امنیت را برای این کشور و منطقه به ارمغان می‌آورد (U.S. Department of State, 9 Feb 2024). دولت بایدن گام‌های تاریخی برای بازیابی رهبری آمریکا در منطقه هند و اقیانوس آرام برداشته است، در کنگره آمریکا نیز توافقی دو حزبی برای افزایش نفوذ و دخالت این کشور در منطقه آسیا-پاسیفیک وجود دارد چرا که آینده منطقه مذکور بر تمامی مردم جهان تأثیر می‌گذارد. ایالات متحده اهداف مهمی در آسیا-پاسیفیک دارد از جمله: ۱- منطقه‌ای آزاد و باز که شامل جامعه مدنی، حکمرانی نهادهای دموکراتیک و آزاد بودن مسیرهای هوایی و دریایی است، ۲- تقویت روابط با هم‌پیمانان مانند اتحاد پنج‌گانه با استرالیا، ژاپن، کره جنوبی، فیلیپین و تایلند، تقویت اتحادیه QUAD، تقویت رهبری منطقه‌ای هند و تقویت ارتباط میان منطقه با اروپا-آتلانتیک، ۳- منطقه‌ای رونق یافته و موفق از طریق پیشنهاد یک چارچوب اقتصادی هند و اقیانوسی از طریق توسعه استانداردهای بالای کاری و زیست محیطی و زنجیره‌های تأمین انعطاف‌پذیر، پوشش دادن به شکاف زیرساخت منطقه از طریق برنامه بازسازی بهتر جهان با شرکا در گروه ۷. ۴- منطقه‌ای امن با همکاری متحدان و شرکا، شکل دهی به پیمان AUKUS، گسترش حضور و همکاری نهادهای نظارتی آمریکا در منطقه. ۵- منطقه‌ای چالش‌پذیر: ایالات متحده سعی دارد با بکارگیری ابزارهای اعمال قدرت خود از میزان چالش‌ها در منطقه بکاهد مانند بلایای طبیعی، کمبود منابع، تضادهای داخلی و چالش‌های حکومتی و تغییرات آب و هوایی، ایالات متحده علائق ژئوپلیتیکی گوناگونی در منطقه پاسیفیک برای خود ترسیم

کرده است. بر این اساس مهم‌ترین علائق ژئوپلیتیکی و دلایل اهمیت آسیا-پاسیفیک برای آمریکا را به‌صورت زیر می‌توان عنوان نمود:

- ۱- حفظ آزادی مسیرهای دریایی و اعمال کنترل بر آنها
- ۲- امنیت و ثبات متحدان منطقه‌ای خود
- ۳- حفاظت از منافع آمریکا و متحدان استراتژی بحری
- ۴- توسعه روابط اقتصادی آزاد، عادلانه و متقابل و گسترش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری برای آمریکا
- ۵- حفظ تعادل قدرت در مقابل رقبای خود
- ۶- ارتقاء وزن ژئوپلیتیکی کشورهای متحد با خود و نقش آفرینی بیشتر آنها در تحولات جهانی
- ۷- ظهور چین به عنوان قدرتی جهانی (در ابعاد اقتصادی، نظامی و سیاسی) و مقابله با توسعه طلبی آن
- ۸- بحران موشکی و هسته‌ای کره شمالی
- ۹- حفظ اتحادهای گذشته و ایجاد و توسعه پیمان‌ها و همگرایی‌های جدید به منظور در انزوا قرار دادن و سد کردن نفوذ چین
- ۱۰- توسعه قواعد، اصول و هنجارهای آمریکایی در میان کشورهای منطقه.

۳-۳. آسیا-پاسیفیک در نگاه چین

رشد مداوم اقتصادی چین طی پنج دهه گذشته همان‌گونه که در استراتژی امنیت ملی آمریکا در سال ۲۰۱۷ مطرح شده، پیامدهای استراتژیک برای این کشور داشته و زمینه‌ساز رقابت‌های ژئوپلیتیکی و نگرانی‌های ژئواستراتژیک برای موضع مسلط گذشته آمریکا در منطقه آسیا-پاسیفیک بوده است؛ به گونه‌ای که در زمینه‌های مختلف اقتصادی نظیر صادرات، واردات، سرمایه‌گذاری و همکاری‌های اقتصادی چین نفوذ گسترده و رو به افزایش در منطقه مذکور کسب کرده و موقعیت برتر ژئوآکونومیکی را در بازارهای آسیا-پاسیفیک حفظ خواهد کرد (Zarei, 2015:59). جان مرشایمر می‌گوید: تا آنجایی که قدرت چین به رشد خود ادامه می‌دهد، چین مثل تمام هژمون‌های قبلی تمایل قوی دارد که هژمون واقعی شود. او معتقد است هدف هر قدرتی به حداکثر رساندن سهم خود از قدرت جهانی و تسلط اساسی بر سیستم است، بنابراین برای دستیابی به چنین قدرتی ناگزیر به سمت ایجاد هژمونی منطقه‌ای

حرکت می‌کند (Mersheimer, 2001:400). چشم‌انداز چین برای منطقه پاسیفیک مبتنی بر یک مدل چین محور است که شامل گسترش قدرت این کشور، تقویت یکپارچگی منطقه‌ای و وابستگی به آن و رهبری در منطقه است. اهداف چین برای منطقه به شدت تحت تأثیر ملاحظات داخلی از جمله نگرانی در مورد حاکمیت و مسائل ارضی، توسعه اقتصادی و محیط خارجی امن و با ثبات قرار دارد. گویی رهبران چین این گزاره تاریخی را به درستی درک کرده‌اند که هیچ قدرت جهانی در طول تاریخ بدون اعمال رهبری بر منطقه پیرامونی خود رشد نکرد. چین بیم آن را دارد که ایالات متحده با ایجاد اتحادها و جستجوی شرکای جدید، ایجاد تنش‌ها در منطقه میان چین و همسایگان، افزایش احساسات ضد چینی و مختل کردن تلاش‌های چین برای نفوذ در منطقه، محیط امنیتی چین را پیچیده کرده و برای چین چالش‌سازی کند.

از جمله مهم‌ترین منافع چین در منطقه در وهله اول حفاظت از حاکمیت و تمامیت ارضی و مبارزه با تهدیدات جدایی طلبانه است و در وهله دوم دفاع از آبها، جزایر و صخره‌های مهم در دریای چین شرقی، دریای چین جنوبی و دریای زرد است. از سوی دیگر منطقه پاسیفیک از منظر توسعه اقتصادی و سرمایه‌گذاری نیز جزء اولویت‌های چین به حساب می‌آید. چین بیشترین تجارت و سرمایه‌گذاری را با سنگاپور، مالزی، ویتنام، تایلند و اندونزی انجام می‌دهد. تجارت دریایی برای رشد اقتصادی چین به‌ویژه واردات انرژی حیاتی است. در مورد نقاط استراتژیک منطقه، چین مخصوصاً در مورد تنگه مالاکا متمرکز است و به وابستگی خود به تنگه نامبرده برای ترانزیت نظری ویژه دارد. از سوی دیگر چین نیاز به آن دارد تا در منطقه ثبات و امنیت وجود داشته باشد تا در روند پیشرفت اقتصادی و توسعه توان خود خللی وارد نیاید. همچنین بیم آن را دارد که توسط قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای مورد محاصره قرار گیرد و روند نفوذ آن متوقف شود. چین برای دستیابی به اهداف خود در منطقه نیازمند به تعمیق و ایجاد مشارکت‌های جدید، گسترش و نوسازی نظامی و مشارکت با آمریکا است.

فضای جغرافیایی مذکور (پاسیفیک) به لحاظ ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی برای کشور چین حیاتی بوده و از اهمیت فوق استراتژیک برخوردار است و در حکم پاشنه آشیل چین عمل می‌کند. فضای موصوف برای حیات چین و اقتصاد پرتوان و جهان‌گرای آن اهمیت ژئواکونومیک و ژئواستراتژیک دارد. چین برای دینامیسم اقتصادی خود در جهان شدیداً به فضای آبی و دریایی پیرامون خود در اقیانوس کبیر نیاز دارد تا بتواند با استفاده از سیستم کشتیرانی بین‌المللی مواد اولیه و انرژی مورد نیاز فعالیت‌های اقتصادی و صنعتی خود را از نقاط مختلف جهان وارد کند و متقابلاً تولیدات صنعتی خود را از طریق فضای

اقیانوسی پیرامون خود در سطح کره زمین توزیع نموده و به بازارهای مصرف صادر نماید. بنابراین دسترسی، کنترل و امنیت فضای جغرافیایی فوق الذکر برای چین اهمیت ژئواکونومیک فوق العاده دارد. از دید دولت چین سلب این فضا، ناامنی و یا کنترل رقبا بر این فضا و عناصر آن به معنای تهدید جدی امنیت ملی و تضعیف قدرت مانور آن در اقتصاد جهانی تلقی می‌شود و لذا با واکنش چین روبرو خواهد شد. به عبارتی محروم سازی چین از فضای جغرافیایی آبهای پیرامونی در اقیانوس کبیر به معنی خفه شدن و سقوط اقتصادی چین در جهان می‌باشد (Hafeznia, 2016:3-4).

بنابراین می‌توان مهم‌ترین جنبه‌های اهمیت منطقه آسیا-پاسیفیک برای چین (علائق ژئوپلیتیکی) را به این صورت عنوان نمود:

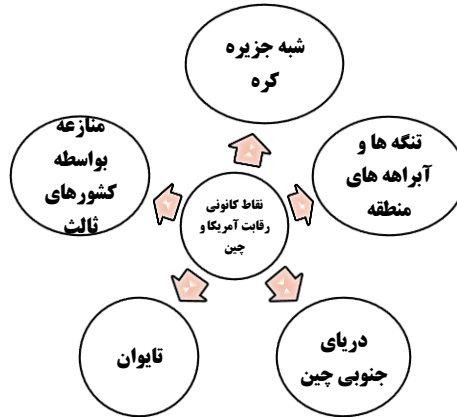
- ۱- حفظ ثبات در محیط اطراف چین که زمینه‌ساز ادامه روند پیشرفت اقتصادی آن خواهد بود
- ۲- نفوذ همه جانبه در میان کشورهای منطقه و شکستن سد محاصره خود توسط رقبا
- ۳- حفظ امنیت و سیطره بر دالان‌ها و مسیرهای آبی اطراف چین
- ۴- غلبه بر چالش‌های سرزمینی و سیاسی شامل تایوان، هنگ کنگ، ماکائو و... در راستای سیاست چین واحد
- ۵- قلمروسازی دریایی در آب‌های دریای جنوبی چین به منظور بهره‌برداری از منابع انرژی و محدود کردن مانور ایالات متحده
- ۶- محدود کردن عرصه برای قدرت نمایی ایالات متحده و متحدان استراتژی بحری
- ۷- مقابله با اتحادها و پیمان‌های شکل گرفته میان ایالات متحده و عائله استراتژی بحری.

۳-۴. نقاط کانونی رقابت ژئوپلیتیکی چین و آمریکا

افزایش توان چین مخصوصاً در حوزه نظامی و افزایش حضور در منطقه، باعث شده است تا کشورهای همسایه چین که از توسعه قلمرو ژئوپلیتیکی چین واهمه دارند به منظور سد نفوذ آن و ایجاد موازنه خواهان دخالت و حضور آمریکا در منطقه شوند. موضوع دریای جنوبی چین و تایوان از نقاط ثبات زدا در روابط چین با همسایگانش و آمریکا است. رفتار چین در رابطه با کره، ژاپن، ویتنام، فیلیپین و دیگر کشورهای شرق آسیا منجر به حساسیت این کشورها در خصوص افزایش قدرت چین شده است. در صورتی که این کشورها افزایش قدرت چین را تهدیدی برای منافع خود ببینند باید انتظار یک ائتلاف وسیع بین این کشورها و آمریکا را داشت که خود دلیل مهمی است برای اینکه چین از هرگونه اقدام تهدید آمیز و مناقشه برانگیز پرهیز کند (Khezri, 2012:746). آمریکا در استراتژی دفاعی سال ۲۰۱۲ بر

افزایش حضور نیروهای دریای خود در آسیا-اقیانوسیه تأکید تأکید کرده و اعلام نموده که ۶۰٪ از کشتی‌های ناوگان دریایی خود را تا سال ۲۰۲۰ در این منطقه مستقر خواهد کرد. آمریکا می‌کوشد همسایگان چین را در شبکه‌ای هم فکر گرد هم آورده و مجموعه‌ای پدید آورد که دارای یک نگاه یکسان نظامی به چین باشند (Ibid:753).

مدل شماره ۱: نقاط کانونی رقابت آمریکا و چین

منبع: نگارندگان

۱-۳-۴. تنگه‌ها و آبراهه‌های منطقه:

آمریکا به دنبال روابط اقتصادی آزاد، عادلانه و متقابل و گسترش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری است. بنیاد هریتیج برترین کشورهای آزاد اقتصادی در منطقه را به ترتیب سنگاپور، مالزی، تایلند، اندونزی و بروئی رتبه‌بندی کرده است. علاوه بر دسترسی به دریای جنوبی چین، آسیای جنوب شرقی دارای سه تنگه اصلی دریایی شامل مالاکا، لومبوک و سوندا است. یک هدف آمریکا این است که اطمینان حاصل کند که این نقاط آزاد و باز باقی می‌مانند. حدود ۳۶ درصد تجارت جهانی از تنگه مالاکا می‌گذرد، حدود ۷ درصد از تنگه سوندا و ۱۵ درصد از تنگه لومبوک. جریان داشتن ۵۸ درصد تجارت جهانی در این منطقه زمینه جلب توجه بازیگران ژئواستراتژیک را فراهم می‌کند (CIA, 2014).

کاهش خطرهای اساسی که در محاصره جغرافیایی احتمالی چین وجود دارد، با توجه به روابط امنیتی آمریکا با ژاپن، کره جنوبی و فیلیپین، آسیب‌پذیری به واسطه محرومیت از دسترسی دریایی چین از طریق تنگه مالاکا به اقیانوس هند و پس از آن به خاورمیانه، آفریقا، اروپا و دیگر مناطق و فقدان مسیرهای

زمینی در دسترس مناسب و با ثبات از لحاظ اقتصادی در درون خاک روسیه یا آسیای مرکزی برای تجارت با اروپا یکی از اصول تشکیل دهنده رفتار سیاسی چین و روابط خارجی آن است. اسپایکمن خاطرنشان می‌کند که در سراسر تاریخ کشورها برای کنترل دریاهای مجاور در گسترش پیرامونی و فرا دریایی، درگیر شده‌اند، یونان در صدد کنترل اژه، روم کنترل مدیترانه، ایالات متحده کنترل کارائیب و طبق همین منطق چین در صدد کنترل دریای چین جنوبی و تنگه‌های اطراف آن است. در واقع دریای چین جنوبی با تنگه مالاکا به همان صورتی راه اقیانوس هند را برای چین باز می‌کند که کارائیب در زمان ساخت کانال پاناما، راه اقیانوس آرام را برای آمریکا می‌گشود ((Spykman, 2007: 60). آمریکا با ایفای نقش‌های مختلف و همراه با متحدانی مانند ویتنام و فیلیپین در تلاش است تا آن را آبراهی بین‌المللی نگه دارد و ترس از چین و نه عشق به آمریکا است که هانوی را به آغوش واشنگتن رانده است.

نقشه شماره (۲): آبراهه‌های استراتژیک آسیا-پاسیفیک

Indian Ocean to Pacific Ocean maritime chokepoints

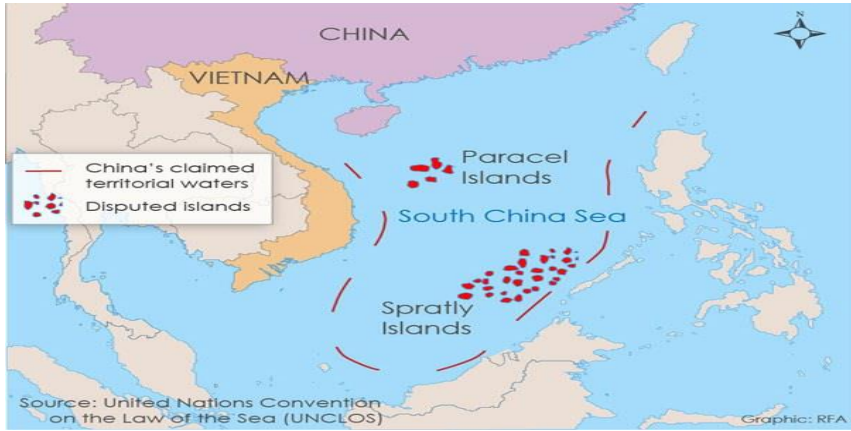
(Institute for Law of the Sea Studies)

۲-۴-۳. دریای جنوبی چین:

دریای جنوبی چین به عنوان یکی از مناطق ژئواستراتژیکی پاسیفیک هم برای چین به دلیل وجود منابع طبیعی گسترده، خطوط کشتیرانی بین‌المللی و اختلافات سرزمینی با همسایگان و هم چنین برای آمریکا از منظر امنیت دریانوردی آزاد، حضور شرکاء و متحدین این کشور و موجه جلوه دادن حضور نظامی در این منطقه از اهمیت بسزایی برخوردار است. طی سالیان اخیر با افزایش ادعاهای چین در این دریا و ساخت جزایر مصنوعی به منظور استفاده نظامی، آمریکا تلاش کرده است تا حضور خود را در این دریا به طرق مختلف افزایش دهد (Gahramani, 2017:148). آمریکا و چین اخیراً در دریای چین جنوبی با یکدیگر وارد منازعه مستقیم شده‌اند. اقدامات چین شامل رفتار تهاجمی نسبت به همسایگان برای جاه طلبی‌های سرزمینی و ادعاهای نظامی گسترده، احیای اراضی مورد مناقشه، و ایجاد زیرساخت جدیدی است که اهداف نظامی و غیرنظامی چین را تأمین می‌کند. حضور نظامی قدرتمند آمریکا و مشارکت با متحدان خود در این منطقه برای مهار چین است. چین نیز تأکید دارد حضور نظامی آمریکا نقض حاکمیت چین است.

چین مدعی تمام آب‌های دریای چین جنوبی است که منطقه‌ای مملو از انرژی می‌باشد. چین در این منطقه جزایر مصنوعی و پایگاه‌های نظامی تأسیس کرده است. برونئی، مالزی، فیلیپین، تایوان و ویتنام ادعاهایی در مورد بخش‌هایی از این دریا دارند. در حالیکه آمریکا هیچ پایگاه دریایی در دریای جنوبی چین ندارد، ارتش خلق چین به بهترین نحو تجهیز شده و در سال‌های اخیر توانمندی‌های خود را ارتقاء داده است. چین رویکرد تهاجمی خود را در قبال ویتنام و مالزی را نیز دو چندان کرده است. در ۳ آوریل یک کشتی اجرای قانون دریایی چین یک قایق ماهیگیری ویتنامی را در نزدیکی پاراسل غرق کرد چین به‌عنوان دومین قدرت بزرگ اقتصادی جهان احساس می‌کند از سوی دریا توسط دو رشته جزایر محاصره شده است. یکی از این رشته‌ها از ژاپن آغاز و از فیلیپین گذشته و به اندونزی می‌رسد. رشته دوم نیز به گوام و جزایر ماریام می‌رسد. تقریباً همه این قلمروها یا متحد آمریکا هستند یا مانند گوام بخشی از خاک آمریکا محسوب می‌شوند. به همین خاطر چینی‌ها عقیده دارند این دالان بسیار مهم یعنی دریای چین جنوبی باید به هر قیمت تحت کنترل چین باشد (Spiegel.de, 2016).

نقشه شماره (۳): مرزهای مورد ادعای چین در دریای جنوبی چین

منبع: (United Nations Convention on the Law of the sea)

۳-۴-۳. تایوان:

آینده تایوان در این منطقه نقشی محوری دارد. از نظر داگلاس مک آرتور ژنرال ارتش، تایوان ناو هواپیمابر غرق نشدنی است که بر نقطه مرکزی ساحل محذب چین تسلط دارد و طبق گفته هلمز و یوشیهارا یک قدرت خارجی مانند ایالات متحده از آن نقطه می‌تواند قدرت خود را در امتداد پیرامون ساحلی چین اعمال کند. همینطور هیچ چیز به مانند استقلال تایوان، برنامه ریزان چینی را آزرده نمی‌کند. از میان تمام برجهای نگهداری در امتداد دیوار بزرگ دریایی معکوس، تایوان بلندترین آن برجهاست. اگر چین در یکپارچه سازی تایوان به خاک خود موفق شود نه تنها نیروی دریایی آن ناگهان در برابر زنجیره جزیره‌ای نخست در موقعیت برتر استراتژیکی قرار می‌گیرد بلکه انرژی نظامی آن بصورت چشمگیری برای نگاه به بیرون از نظر اعمال قدرت تقویت می‌شود (Kaplan, 2020:183). چین علاوه بر احاطه نظامی بر تایوان، آن را از نظر اقتصادی و اجتماعی نیز تحت احاطه خود گرفته است. تایوان ۳۰ درصد از تجارت خود را با چین انجام می‌دهد، هر هفته ۲۷۰ پرواز تجاری بین دو کشور صورت می‌گیرد و نیم میلیون توریست هر ساله از چین به تایوان می‌روند. اگر ایالات متحده به صورت ساده تایوان را رها کند، روابط دو طرفه خود را با ژاپن، کره جنوبی، فیلیپین و سایر متحدان اقیانوس آرام تضعیف خواهد نمود. از این رو بود که دولت اوپاما در سال ۲۰۱۰ طرح دفاع موشکی لایه‌ای با سه هزار پناهگاه ضد هوابرد همراه با فروش ۴/۶ میلیارد دلار سلاح را به تایوان اعلام کرد (Kaplan, 2020:184). به صورت تاریخی در ارتباط با تایوان نیز آمریکا با پیگیری سیاست چین واحد از سال ۱۹۷۲ به دنبال افزایش

تنش‌های خود با چین نبود. واشنگتن تا سال ۲۰۱۶ بطور آشکار تعهد خود به دفاع از تایوان را مطرح نکرده است اما پس از پیروزی ترامپ وی طی مکالمه‌ای تلفنی با رئیس‌جمهور تایوان صحبت کرد که اتفاقی نادر در سیاست خارجی آمریکا به شمار می‌رفت. با افزایش قدرت چین و افزایش نقش آن در منطقه، تأکید آمریکا نیز بر تایوان برای فشار بر چین و افزایش تنش در این منطقه برای سرگرم کردن چین در منازعات منطقه‌ای و کم رنگ کردن نقش جهانی آن بیشتر شده است ایالات متحده درصدد است تا برای محافظت از نظم غربی در استراتژی هند و اقیانوس آرام، روابط استراتژیک خود را با تایوان ارتقاء داده و وضعیت جزیره را به سطح سایر متحدان ایالات متحده ارتقاء دهد. این جزیره که دارای مرز دریایی با چین، ژاپن و فیلیپین بوده، در میان دو تنگه استراتژیک واقع شده که تنگه تایوان رو به ساحل جنوب شرقی چین بوده و دیگری تنگه لوزون است که اقیانوس آرام را به دریای چین جنوبی وصل می‌کند.

کنترل تایوان از سوی چین می‌تواند حلقه آزادی دریانوردی آمریکا در دریای چین جنوبی را تنگ کند. در اختیار داشتن فضای حیاتی اقیانوس آرام به چین اجازه خواهد داد تا کنترل حمل و نقل نفت به ژاپن و کره جنوبی را در اختیار بگیرد. در مقابل آمریکا می‌داند که اگر چین موقعیت مسلط در اقیانوس آرام را بدست آورد؛ اثر مخربی بر منافع ملی آمریکا خواهد داشت و از آنجایی که تایوان به عنوان بخشی از اولین زنجیره جزایر در موقعیت استراتژیک منطقه قرار دارد، آمریکا سعی خواهد کرد از آن دفاع کند زیرا اگر تایوان به چین ببازد، می‌تواند به یک پایگاه دریایی تبدیل شود که نه تنها منافع آمریکا را بلکه منافع متحدان آن را نیز تهدید کند.

۴-۳-۴. کره شمالی و منازعه چین و ایالات متحده:

وضعیت سیاسی و محیط امنیتی شبه جزیره کره منبعی مهم از تنش‌های چین-آمریکا از زمان جنگ کره است. اینکه دو کره به لحاظ فنی همچنان در حالت جنگ هستند - هر طرف به شکل رسمی از طریق یک معاهده امنیتی یا متحد آمریکاست یا متحد چین - این خطر لاقابل برای آمریکا، ژاپن و کره جنوبی با این حقیقت مضاعف تقویت می‌شود که کره شمالی اکنون فعالانه در حال توسعه تسلیحات هسته‌ای خود است. از یک منظر بلندمدت حضور دائمی هزاران نیروی آمریکایی در شبه جزیره کره و اتحاد نظامی آمریکا- کره جنوبی نشان دهنده تهدید امنیتی بالقوه چشمگیری برای پکن است.

کره شمالی برای چین هم دارای فرصت است و هم تهدید. وجود کره شمالی از گسترش کره جنوبی به سمت مرزهای چین جلوگیری می‌کند و هم طراحان سیاست‌های دفاعی ژاپن، کره جنوبی و ایالات

متحده را به خود معطوف می‌سازد. از سوی دیگر وجود این کشور فرصتی را برای ایالات متحده فراهم می‌کند تا موقعیت محوری خود را در ساختار امنیتی شمال شرق آسیا مورد تأیید و تأکید قرار دهد و هم دستاویزی برای این کشور جهت استقرار تجهیزات نظامی خود در این منطقه فراهم می‌آورد (Farely, 2016). فروپاشی کره شمالی به مدت چند دهه بر سرنوشت کل منطقه تأثیر خواهد گذاشت. شبه جزیره کره که ضمیمه جغرافیایی طبیعی منچوری است بر تمام ترافیک دریایی در شمال شرق چین مسلط است و به ویژه دریای بوهای (محل بزرگترین ذخیره فراساحل نفت چین) را کاملاً زیر نظر دارد. این منطقه تسهیلات بندری خوبی در اقیانوس آرام در مقابل ژاپن دارد. چین حتی با آنکه از اتحاد مجدد کره هراسان است به احتمال زیاد از این اتحاد پیش از آنکه زیان ببیند، نفع خواهد برد. کشور متحد شده کره بزرگ کمابیش تحت کنترل سئول خواهد بود و چین هم اکنون بزرگ‌ترین شریک تجاری کره جنوبی است (Kaplan, 2020: 177).

۵-۴-۳. منازعه بواسطه کشورهای ثالث:

در بیشتر موارد روابط چین و آمریکا از طریق عوامل ثالث با چالش مواجه شده است (ژاپن، ویتنام، فیلیپین، میانمار و...). چین و آمریکا هر دو نسبت به دیگری در خصوص این عناصر ثالث سوء ظن داشته و برخی مواقع این اختلاف بر سر این عناصر به روابط چین و آمریکا تسری پیدا کرده است (Peng, 2016). یکی از استراتژی‌های چین تلاش جهت بسط نفوذ منطقه‌ای خود بوده و توانسته با کشورهای چون فیلیپین و تایلند که متحد آمریکا هستند ارتباط برقرار کند. در سال‌های اخیر روابط چین با کشورهای متوسط منطقه مانند استرالیا، ویتنام و اندونزی پیچیده شده است. این کشورها منافع ملی چین را در زمینه‌های امنیتی، اقتصادی، حقوق بشر و... به چالش کشیده‌اند و موجب پیچیده شدن فضای امنیتی پیرامون چین شده‌اند. ویتنام به منظور مقابله با قدرت روزافزون چین در منطقه، به همراه آمریکا اقدام به برگزاری مانور نظامی کرده است، اندونزی و دیگر کشورهای منطقه اقدام به خرید تسلیحات پیشرفته نموده‌اند، در زمینه حقوق بشر هم هر ساله استرالیا در اجلاس حقوق بشر سازمان ملل به انتقاد از چین می‌پردازد. در واقع این کشورها حلقه محاصره آمریکا به دور چین هستند.

چین ثروتمند در حال توسعه روابط نظامی دو جانبه با تایلند و سایر کشورهای جنوب شرقی آسیاست، این در حالی است که حضور نظامی آمریکا نیز بواسطه قدرت‌گیری چین، در این منطقه رو به فزونی یافته است که نماد آن مانورهای منطقه‌ای سالیانه مانند کبرا گولد است. از سوی دیگر ترس از چین به روشنی در اقدامات سنگاپور نمایان است. سنگاپور که از نظر استراتژیکی در نزدیکی باریک‌ترین نقطه

تنگه مالاکا قرار دارد به واسطه ترس از قدرت‌نمایی چین، رابطه آموزشی با تایوان برقرار کرده و از ایالات متحده خواسته تا به شکل نظامی و دیپلماتیک در منطقه دخالت کند. از سوی دیگر متحدین مهمی مانند ژاپن، هند، کره جنوبی و سنگاپور می‌خواهند تا نیروی دریایی و هوایی ایالات متحده با نیروهایشان هماهنگ باشند (Kaplan, 2020: 176).

۳-۵. استراتژی‌های ایالات متحده در آسیا-پاسیفیک در راستای مقابله با چین:

۳-۵-۱. ائتلاف سازی

کارشناسان چینی معتقدند که آمریکا به سمت رویکردی خصمانه‌تر در قبال چین تغییر می‌کند که نشان دهنده یک گسست اساسی از سیاست قبلی آمریکا در قبال چین است. از نظر آنان آمریکا ذهنیت جنگ سرد را پذیرفته است و از ابزارهای اقتصادی و امنیتی برای مقابله با چین استفاده می‌کند. چین، ایالات متحده را به استفاده از اهرم چهارگانه (آمریکا، ژاپن، استرالیا و هند) و جستجوی شرکاء جدید به ویژه ویتنام و اندونزی برای محدود کردن نفوذ منطقه‌ای چین متهم می‌کند. این نگرانی برای چینی‌ها وجود دارد که آمریکا قصد دارد با تشدید تنش‌ها در دریای چین جنوبی، افزایش احساسات ضد چینی در منطقه و مختل کردن تلاش‌های چین برای تقویت همکاری نزدیک‌تر با کشورهای منطقه، محیط امنیتی چین را پیچیده کند. اواما این موضوع را بدرستی درک کرده بود که می‌گفت: آمریکا به تنهایی و بدون همکاری و همراهی و مشارکت کشورهای دوست نمی‌تواند به اهداف منطقه‌ای خود در پاسیفیک دست یابد.

استقرار ۲۵۰۰ نیروی نظامی آمریکایی در استرالیا نشانه‌ای قوی از پاسخ ایالات متحده به رشد چین است. در جولای ۲۰۱۲ لئون پانه تا وزیر دفاع آمریکا درباره استراتژی بازموازنه در پاسیفیک اظهار کرد که این استراتژی در برگیرنده زمینه‌های غیرنظامی از جمله تجارت و توسعه است (Jansiz & bahrami, Moghadam, 2015: 136). همچنین ملاقات وزیر دفاع سنگاپور و وزیر دفاع آمریکا در ۲۰۱۳ در پنتاگون تأکیدی بر گسترش همکاری‌های نظامی دو طرف بود. سنگاپور برای مقابله با نفوذ گسترده اقتصادی و اجتماعی چین است که در جستجوی پیوندهای تنگاتنگ با ایالات متحده برآمده است. ویتنام نیز متأثر از ظهور چین در جولای ۲۰۱۱، روابطش را با آمریکا تجدید کرده است. در رزمایش متحدان آمریکا در ژوئن ۲۰۱۲ نیز ویتنام مشارکت کرد و از دسامبر نیز با ورود ناوگان جرج واشنگتن به سواحل شرقی ویتنام، نیروی دریایی آمریکا به سواحل ویتنام گسیل داشته شد که واکنشی به مواضع چین بوده است.

۱-۱-۵-۳. کوآد (Quad): بطور رسمی گفت‌وگوی چهار جانبه امنیتی پس از سونامی سال ۲۰۰۴ در اقیانوس هند، زمانی که چهار کشور برای ارائه کمک‌های بشر دوستانه و بلاایای طبیعی به یکدیگر پیوستند، به عنوان مشارکت و ائتلافی مقدماتی آغاز گردید. این گروه در سال ۲۰۰۷ توسط شینزو آبه رسمیت یافت و سپس به مدت یک دهه به خواب رفت تا اینکه در سال ۲۰۱۷ احیا شد و منعکس کننده تغییر نگرش نسبت به نفوذ منطقه‌ای فزاینده چین بوده است. اعضای quad می‌گویند هدف این گروه تعمیق روابط اقتصادی، دیپلماتیک و نظامی میان اعضاء است (The guardian, 24 may 2022).

چین از quad به‌عنوان مکانیزمی برای مهار رشد جهانی خود انتقاد کرده است. وانگ یی وزیر خارجه جمهوری خلق چین گفته است این ائتلاف تفکر با بازی حاصل جمع صفر و منسوخ جنگ سرد را در سر دارد و محکوم به طرد شدن است. چین ائتلاف مذکور را ناتوی آسیایی قلمداد می‌کند که به دنبال محاصره چین برآمده است (Washingtonpost, 24may 2022). هدف کواد حمایت از نظم جهانی آزاد و باز مبتنی بر قوانین بین‌المللی دنیای آزاد است (البته هدف اعلام نشده آن مهار چین و ایجاد تنگنای ژئوپلیتیکی برای آن است). آمریکا باید بتواند متحدان خود را متقاعد کند که به این منطقه که به عنوان کلیدی برای امنیت و رفاه جهانی محسوب می‌شود متعهد است (Bbc news, 24 may 2022). محاسبات ژئوپلیتیک و استراتژیک در منطقه طی دهه گذشته بشدت تغییر کرده است. در دورانشی، چین شعار ده‌ها ساله دنگ شیائوپینگ مبنی بر قدرت خود را پنهان کن و وقت خود را بگذران را به کنار نهاده است و در عوض سیاست خارجی قاطعانه‌تری را دنبال کرده است و توان نظامی خود را توسعه می‌دهد. تنش‌های حادث شده میان جمهوری خلق چین با همسایگان خود (همچون هند، ژاپن، استرالیا و...)، واحدهای سیاسی مذکور را به مدار واشنگتن نزدیک‌تر کرده است که در دوران بایدن رقابت استراتژیک با چین را به محور سیاست خارجی خود تبدیل کرده است که در این میان ائتلاف quad نقش پررنگی را برعهده دارد و فعالیت مجدد آن پس از یک دهه، چین را بر این گمان رهنمون ساخته که این گروه را بخشی از تلاش آمریکا برای محاصره این کشور با متحدان استراتژیک و نظامی خود بدانند. وانگ یی گفته است هدف کواد تبدیل کشورهای آسیا-اقیانوسیه به عنوان پیاده نظام هژمونی ایالات متحده است (cnn, 23may 2022).

البته باید به این نکته اشاره کرد که کواد فاقد ساختار نهادی و دبیرخانه دائمی است و بواسطه اینکه کشورهای عضو حاضر به تن دادن همه جانبه به خواسته‌های آمریکا نیستند (همچون عدم تبعیت هند

در تحریم و انزوای مسکو پس از جنگ اوکراین) نمی‌توان حداقل در حال حاضر برای آن جایگاهی در تراز ناتو تصور کرد و بنظر می‌رسد چین با توجه به نگرانی‌ها پس از تهاجم روسیه به اوکراین و حمایت پکن از مسکو و انزوای آن، سعی در اغراق در زمینه فوق دارد و به منظور به چالش کشیدن ایالات متحده و هم پیمانانش تلاش خود را معطوف به باز کردن فضا برای حضور پر رنگ روسیه در منطقه آسیا-پاسفیک کند.

۲-۱-۵-۳. آکوس (AUKUS): جو بایدن، بوریس جانسون و اسکات موریسون برای مقابله با چین همکاری امنیتی سه جانبه ای به نام aukus راه اندازی کردند. این پیمان استرالیا را قادر می‌سازد که زیردریایی‌های هسته‌ای خود را مستقر کند. هدف اصلی این پیمان، مهار تهدید ناشی از فشار چین در هند و اقیانوس آرام است. تأسیس این پیمان این واقعیت را تأیید می‌کند که سنگ بنای استراتژی مهار چین توسط واشنگتن در اقیانوس آرام قرار دارد.

این پیمان تنها به معنی خرید زیردریایی و تسلیحات از یک کشور دیگر نیست بلکه به معنای تغییر ترجیحات ژئواستراتژیک در هند و اقیانوس آرام است. چین که به‌تازگی کانبرا را تحریم کرد، استرالیا را متقاعد کرد که به یک متحد استراتژیک قدرتمند در منطقه نیاز دارد در حالیکه واشنگتن نیز متوجه شد که زمان مناسبی برای تعامل با کانبرا است که بتواند چین را مهار کند (bbc, 15 september 2021).

این پیمان نشان‌دهنده همگرایی سه روند طولانی مدت است: رشد تصاعدی و مدرنیزاسیون ارتش چین، افزایش فشار سیاسی و اقتصادی چین بر استرالیا و نگرانی‌های روزافزون آمریکا درباره چین. این موضوع نشان دهنده یک تغییر بزرگ در تفکر استراتژیک ایالات متحده به سمت توانمندسازی متحدانش، تشکیل ائتلافی از کشورهایی است که مایل به عقب راندن پکن هستند (The guardian, 16 september 2021). ایالات متحده تنها در اوج جنگ سرد فناوری زیردریایی هسته‌ای خود را با بریتانیا به اشتراک گذاشت. ایالات متحده اکنون در رقابت با چین به قدری مصمم شده است که برای اولین بار در دهه‌های اخیر این فناوری را با یک کشور دیگر به نام استرالیا به اشتراک می‌گذارد. استرالیا نیز میزبان بمب افکن‌های آمریکایی در قلمرو خود خواهد بود و حمایت از کشتی‌های آمریکایی در استرلینگ را بررسی می‌کند، دو موردی که مدتها در فهرست آرزوهای واشنگتن قرار داشتند (Stanford university, 5 october 2021). از سوی دیگر روسیه و چین همکاری مهمی با هم دارند اما اگر جنگی تمام عیار صورت پذیرد بعید به نظر می‌آید روسه به کمک چین برود. حدود ۵ میلیون روس در خاور دور وجود دارند در حالیکه ۱/۴ میلیارد چینی در آنجا زیست دارند. کتاب‌های درسی و فیلم‌های چینی می‌گویند که اوکیناوا قبلاً

بخشی از چین بوده، کره بخشی از چین بوده و ولادی وستک در سالهای نه چندان دور بخشی از چین بوده است. روس‌ها اینها را می‌دانند و نگران پکن هستند. ولی برخلاف آن فرانسه، ژاپن، استرالیا و هند از این جهت نگران آمریکا نیستند. aukus به هیچ وجه کامل نیست چرا که در میان اعضای آن تفاوت در علائق ژئوپلیتیکی مشاهده می‌گردد اما نشان دهنده تعهد دولت بایدن به ایجاد توازن و تغییر در موازنه قوا در تلاش‌های خود در قبال آسیا و سازگاری با یک محیط استراتژیک جدید است.

۳-۱-۵-۳. **بازسازی جهانی بهتر (B3W):** ابتکار یک کمربند، یک جاده مهم‌ترین استراتژی ژئواکونومیکی پکن برای به چالش کشیدن ایالات متحده در جهان است در حالیکه پیمانهای aukus و quad ابزارهای ژئواستراتژیکی و نظامی هستند. به عبارت دیگر بین نیروهای تهدید کننده و بازدارنده یک فاصله استراتژیک وجود دارد. این شکاف بود که دولت بایدن را مجبور به راه‌اندازی نیروی متقابل ژئواکونومیکی علیه چین کرد: طرح جهان را بهتر بسازید (بازسازی جهان بهتر) یا b3w که در اجلاس سران جی ۷ در انگلیس اعلام شد. این یک ابتکار مثبت برای برآوردن نیازهای زیرساختی کشورهای با درآمد پایین و متوسط است. در این پروژه ایالات متحده و سایر شرکای همفکر خود در قالب گروه جی ۷ در بسیج سرمایه بخش خصوصی در چهار حوزه اقلیمی، امنیت بهداشت و سلامت، فناوری دیجیتال و برابری جنسیتی اقدام خواهند کرد. این طرح از نظر وسعت و قلمرو در مقیاس جهانی خواهد بود و از آمریکای لاتین و کارائیب گرفته تا آفریقا و اقیانوس هند-آرام را تحت پوشش قرار خواهد داد (Whitehouse, 12 June 2021). در حالی که آمریکا بر هند و اقیانوس آرام تمرکز دارد، ژاپن و اتحادیه اروپا بر جنوب شرق آسیا و بالکان تمرکز خواهند کرد، همه اینها با هدف مقابله با نفوذ چین است. بایدن در سخنرانی خود در اجلاس گروه هفت طرح مذکور را روشی کاملاً عادلانه برای تأمین نیازهای کشورهای مختلف جهان در مقایسه با طرح کمربند-جاده توصیف کرد که موجب آسیب به محیط زیست و ایجاد بدهی برای برخی کشورها شده است.

البته باید عنوان کرد این طرح با دو چالش مهم نیست درگیر است: نخست بحث تأمین مالی این پروژه است که به دلیل وضعیت اقتصادی کشورهای گروه هفت به خصوص پس از همه‌گیری کوید چشم انداز روشنی برای آن وجود ندارد و دوم اینکه طرح مذکور برخلاف طرح کمربند و جاده چین که تقریباً محدودیتی در همکاری با کشورها نمی‌شناسد، این طرح اما اولویت را در همکاری با کشورهای دموکراتیک و چین ستیز تعریف کرده است (The diplomat, 22 June 2021).

۳-۶. استراتژی‌های چین در آسیا-پاسیفیک در راستای مقابله با ایالات متحده:

چین در سال‌های اخیر به دنبال افزایش نفوذ خود در آسیا-پاسیفیک بوده است. این کشور در حال حاضر دومین اقتصاد بزرگ جهان است و به دنبال افزایش قدرت نظامی و دیپلماتیک خود در منطقه است. چین همچنین در حال سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های منطقه‌ای و تلاش برای ایجاد روابط نزدیک‌تر با کشورهای همسایه است. برخی از استراتژی‌های کلیدی این کشور در آسیا-پاسیفیک عبارتند از:

- افزایش نفوذ و تقویت نظامی خود در منطقه.
- گسترش روابط اقتصادی با کشورهای منطقه.
- تقویت روابط دیپلماتیک با کشورهای منطقه.
- پروژه کمربند و جاده.
- تأمین منابع مالی و سرمایه‌گذاری در منطقه.

۳-۶-۱. ابتکار یک کمربند- یک جاده

شی جین پینگ رئیس‌جمهور چین در راستای تحقق اهداف سیاست خارجی خود در دهه گذشته که از آن با عناوین تولد مجدد و یا نو شدن یاد شده است (Medeiros, 2009)، ابتکار کمربند-جاده را به عنوان تلاشه دار سیاست خارجی چین مطرح کرد که بر مبنای ایده رویای چین در سیاست داخلی این کشور استوار است (Karami & shahmohammadi, 2019:150). کمربند-جاده به عنوان مهم‌ترین موتور محرک برای راهبرد توسعه بلندمدت چین، سیاست خارجی این کشور و حتی روشی برای اصلاح ساختار اقتصادی آن است (Van der leer and yau, 2016:4). شش کریدور همکاری اقتصادی بین‌المللی برای مسیر زمینی این طرح مشخص شده که عبارتند از: کریدور چین به اروپا (دریای بالتیک)، کریدور چین-آسیای مرکزی-غرب آسیا، کریدور چین-شبه جزیره هندوچین، کریدور چین-مغولستان-روسیه، کریدور چین-پاکستان، کریدور بنگلادش-چین-هند-میانمار (Council, 2016-hongkong). جاده ابریشم دریایی (راه دریایی) نیز مناطق جنوب شرقی آسیا، جنوب قاره هند، خاورمیانه و شمال آفریقا، مدیترانه و شمال قاره اروپا را به یکدیگر متصل خواهد کرد (Theofanis & boile, 2015: 1-3). شی جین پینگ در کنفرانس دیپلماسی پیرامونی در چین اظهار داشت که: ما باید کمربند اقتصادی جاده ابریشم و جاده ابریشم دریایی قرن بیست و یکم را ایجاد کنیم و یک نظم اقتصادی منطقه‌ای جدید (مطابق علائق چین) ایجاد کنیم (Xinhua news, 25 october 2013).

برخی از عناصر این طرح نشانگر اهداف ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی چین هستند از جمله توسعه بندر گوادر پاکستان که از سویی ضمن ایجاد نقطه‌ای امن برای انتقال انرژی به چین از اهمیت تنگه مالاکا برای چین می‌کاهد و از طرف دیگر بواسطه عمق مناسب آب می‌تواند پذیرای ناوها و زیردریایی‌های سنگین چین برای دسترسی به نقاط دورتر را فراهم آورد. به عبارت دیگر پکن از طریق این طرح به دنبال رهبری خود بر منطقه بواسطه ادغام اقتصادی است. از سوی دیگر توان گفت راه ابریشم دریایی چین پاسخی در برابر تقوای ایالات متحده برای کنترل پکن در فضاهای آبی منطقه بوده که فراتر از نیمی از تجارت و تأمین انرژی چین از مسیرهای دریایی و آبراهه‌های منطقه مذکور صورت می‌پذیرد که عمدتاً تحت کنترل و حضور نیروی دریایی ایالات متحده یا متحدان آن است.

۲-۶-۳. تقویت نیروهای نظامی و ادعاهای ارضی چین

از منظر آمریکا میزان خطری که افزایش توان نظامی چین می‌تواند برای این کشور و متحدین منطقه‌ای آن ایجاد کند براساس میزان توانمندی ارتش پکن برآورد می‌شود و سیاست اعلانی چین مبنی بر ظهور صلح آمیز از دیدگاه پنتاگون محک صحیحی برای ارزیابی میزان احتمالی تهدید چین نیست. روند و ماهیت مدرن سازی نظامی این کشور خود به خود موجب افزایش ترس متحدین منطقه‌ای ایالات متحده می‌شود (Naughton, 2014: 14-25). کارشناسان معتقدند که تلاش‌های مدرنیزاسیون نظامی چین شامل نیروی دریایی این کشور، به‌صورت روزافزونی در جهت دنبال نمودن اهداف دیگری نیز می‌باشد: ۱- اثبات یا دفاع از ادعاهای ارضی چین در دریای جنوبی چین یا دریای شرقی چین، ۲- حفاظت از خطوط ارتباطی دریای چین، ۳- حفاظت، جابجایی و تخلیه شهروندان چینی از دیگر کشورها، ۴- جایگزینی نفوذ آمریکا در آسیا-پاسیفیک و تحکیم وضعیت چین به عنوان یک قدرت جهانی، ۵- کسب قابلیت انجام حملات ناتوان کننده به پایگاه‌های آمریکا در غرب اقیانوس آرام بدین شکل که نیروهای این کشور را تا بدان جا عقب براند که دریای زرد را به اصطلاح مهر و موم کند (Metz, 2013: 2). پکن بر مبنای استراتژی دفاعی خود سعی دارد با توسعه و بروزرسانی توان نظامی خود علی‌الخصوص نیروی دریایی خویش، ضمن تسلط بر فضاهای آبی نزدیک خود، استیلا بر نواحی دورتر از ساحل چین را که در اختیار ایالات متحده و هم‌پیمانان آن است را بیشتر کند. این مناطق ضمن اهمیت حیاتی برای اقتصاد چین محل مناقشه ارضی و سرزمینی پکن با همسایگان خود نیز می‌باشد. از سوی دیگر بدتر شدن محیط امنیتی جهان بواسطه جنگ فرسایشی روسیه و اوکراین و ابتکارات ایالات متحده در آسیا-پاسیفیک همچون

QUAD و AUKUS برای ائتلاف سازی علیه چین بر افزایش بودجه نظامی و نوسازی ارتش چین تأثیر فزاینده داشته است.

چین نه تنها از نظر اقتصادی بلکه از نظر نظامی نیز در حال پیشرفت است. هدف از نوسازی نظامی جلوگیری از مداخله قدرت‌های خارجی به ویژه آمریکا در دریاهای نزدیک چین است. به همین دلیل پکن بیشتر بر تقویت خود تمرکز کرده است. هدف این است که دریاهای جنوبی و شرقی چین همچنین دریای زرد از مداخله خارجی در امان باشد. پکن برای این منظور تسلیحات هوایی و دریایی خود را توسعه داده است. چین می‌تواند از این قابلیت‌ها در هر نقطه از منطقه مانند جزایر سنکاکو که با ژاپن در آن درگیر هستند استفاده کند اما اولویت اصلی چین استفاده از این سلاح‌ها برای کاهش سرعت یا مهار مداخله آمریکا در درگیری تنگه تایوان است ((Bonnie s glaser, 2014). علیرغم نگرانی‌ها در مورد شفافیت ارقام رسمی بودجه دفاعی چین، رشد پایدار در هزینه‌های نظامی چین نشان‌دهنده تعهد تزلزل ناپذیر این کشور به مدرن سازی ارتش خود به یک ارتش کلاس جهانی تا اواسط قرن بیست و یکم است. حتی در مواجهه با شرایط چالش برانگیز اقتصاد جهانی، این رشد احتمالاً به عنوان یک روند بلندمدت استمرار خواهد داشت (South asian voices, 8 june 2023).

امروزه پکن به طور فعال ادعاهای ارضی خود را در دریاهای جنوبی و شرقی چین مطرح می‌کند. این کشور جزایر سنکاکو را جزء لاینفک خود می‌داند در حالیکه ژاپن نیز همین ادعا را دارد (Liu den, 2018). چین برای ایجاد صلاحیت ملی و به چالش کشیدن ژاپن حضور خود را در منطقه افزایش داده است و در سال ۲۰۱۳ منطقه شناسایی دفاع هوایی در دریای شرقی چین را برای افزایش فشار بر ژاپن اعلام کرد (Bonnie s glaser, 2014). از سوی دیگر در دریای جنوبی چین ورود ماهیگیران فیلیپینی را ممنوع و مناطق اداری و نظامی مختلف را در این منطقه مورد مناقشه ایجاد کرده است. این نشان دهنده تعهد و عزم چین به دفاع از منافع ژئوپلیتیکی خود است (Greg torode, 2013). چین در این مسیر از ابزارهای اقتصادی خود نیز بهره می‌جوید چنانکه با ممنوعیت واردات میوه از مانیل، فیلیپین را مجبور کرد کشتی‌های خود را از اسکاربورو خارج کند (Bonnie s glaser, 2014).

۳-۶-۳. گسترش روابط اقتصادی و دیپلماتیک در آسیا-پاسیفیک

استراتژی بزرگ چین اهداف کوتاه و بلندمدت زیادی برای دستیابی دارد اما ادغام اقتصادی چین، حفظ منافع ملی خود، حفظ روابط مسالمت آمیز با همسایگان و پرهیز از رویارویی مستقیم نظامی با ابرقدرت ایالات متحده آمریکا در منطقه است (Manzoor, 2021:83). در اکتبر ۲۰۱۳ رهبران چین، شی جین پینگ

و لی کچیانگ از کشورهای جنوب شرقی آسیا بازدید کردند تا راه‌اندازی جاد ابریشم دریایی جدید را ترویج دهند. این حرکت به وضوح نشان می‌دهد که هدف چین حفظ یکپارچگی اقتصادی منطقه است. چین رسماً طرح کمرند و جاده را به‌عنوان استراتژی اقتصادی و تجاری منطقه‌ای خود معرفی کرده است. چین همزمان خواستار توسعه زیرساخت‌های منطقه‌ای به رهبری خود برای شکوفایی اقتصادی منطقه فوق‌الذکر شده است. پکن ۱۰۰ میلیون دلار برای شروع تأسیس بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا برای توسعه زیرساخت‌ها تأمین کرده است، همچنین صندوقی با ۴۰ میلیارد دلار با عنوان صندوق راه ابریشم برای توسعه زیرساخت‌های منطقه تأمین کرده است (Bonnie s glaser, 2014).

چین پروژه‌های زیربنایی عمده‌ای را در منطقه برای اتصال این کشور با سایر کشورهای منطقه تأمین مالی و فراهم کرده است از جمله کریدور اقتصادی نانینگ-سنگاپور که چین را به ویتنام، کامبوج، لائوس، مالزی، تایلند و سنگاپور از طریق جاده و راه آهن متصل می‌کند. چین بر مبنای سیاست و استراتژی اقتصادی خود می‌خواهد با منطقه ارتباط برقرار کند.

این عامل باعث استقرار سازمان جامع مشارکت اقتصادی منطقه‌ای (RCEP) که شامل ۱۰ کشور آسه‌آن، استرالیا، ژاپن، نیوزیلند، کره جنوبی و هند می‌شود. تا فوریه ۲۰۲۰، ۱۵ کشور به این سازمان اضافه شدند (Alan reinsch & caporal & murray, 2019). چین آسه‌آن را به عنوان یک اولویت در دیپلماسی همسایگی خود می‌داند و از ادغام اقتصادی با آسه‌آن و مرکزیت آن در همکاری‌های منطقه‌ای حمایت می‌کند. چین و آسه‌آن با پیروی از اصول احترام متقابل، حسن همجواری و همکاری‌های متقابل سودمند گفت‌وگوهای استراتژیک خود را تقویت کرده و همکاری‌های عملی را در اقتصاد و تجارت، امنیت و مبادلات فرهنگی و مردمی تعمیق بخشیده‌اند.

اما در قیاس با تأثیرات اقتصادی این توافق (RCEP) پیامدهای ژئوپلیتیکی آن در بلندمدت می‌تواند نه تنها در این منطقه بلکه فراتر از مرزهای اعضای آن به عنوان یک تغییر دهنده بازی به شمار آمده و در این زمینه باید بر نقش چین تمرکز کرد. بر مبنای این توافق چین برای اولین بار در تاریخ روابط تجاری آزاد با ژاپن برقرار کرده است، اقدامی که انتظار می‌رود ادغام اقتصادی و روابط تجاری بین دو کشور را تقویت کند. این پیمان فرصت‌های صادرات و واردات عظیمی را برای پکن به ارمغان می‌آورد تا صادرات خود را گسترش داده که در آن دارای مزیت نسبی است. پیمان مذکور منجر به ارتباط پایدار و استراتژیک چین با کشورهای آسیا و اقیانوسیه می‌شود (China-briefing, 16 may 2022).

به نقل از کاپری استاد بازرگانی در دانشگاه ملی سنگاپور، این اتحاد قطعاً به چین در تحقق جاه‌طلبی‌های ژئوپلیتیکی خود کمک خواهد کرد. در نهایت می‌توان گفت که کشورهای عضو، روابط صمیمانه با چین را حفظ خواهند کرد که دستاوردی ژئوپلیتیکی برای چین است. اظهارات اخیر سفیر کره جنوبی در ایالات متحده در این باره قابل توجه است. آقای لی سو هیوک عنوان کرد: فقط به این دلیل که کره جنوبی ۷۰ سال پیش ایالات متحده را انتخاب کرد به این معنی نیست که باید این کشور را برای ۷۰ سال بعد هم انتخاب کند (Bilaterals.org, 3 feb 2022).

نتیجه‌گیری

طی سالیان گذشته شاهد تغییر در استراتژی کلان ایالات متحده و تمرکز فزاینده این کشور بر منطقه آسیا-پاسیفیک بوده‌ایم. این تمرکز در دوران ریاست جمهوری اوباما تحت عنوان محور آسیایی و یا توازن مجدد مطرح بوده است امری که منجر به پیگیری «سیاست موازنه مجدد» اوباما در منطقه آسیای شرقی با هدف بازتعریف منافع، تهدیدات و راهبردهای سیاسی، اقتصادی و نظامی پیگیری شد. سیاست موازنه مجدد با اتخاذ رویکردی چندجانبه‌گرایانه و تمرکز بر جلوگیری از رشد اقتصادی و نظامی چین، با هدف اجماع‌سازی میان کشورهای همسو با سیاست‌های ایالات متحده در آسیای شرقی دنبال شده است؛ با روی کار آمدن دونالد ترامپ، موازنه مجدد جای خود را به سیاست «نخست آمریکا» داد که در آن منافع ایالات متحده بیش از هر موضوع دیگری مورد توجه قرار گرفت. ترامپ هم به عنوان یک فرد در قامت ریاست جمهوری و هم مجموعه دولت او، چالشی جدی برای روابط چین با ایالات متحده بودند. در زمان ریاست جمهوری ترامپ با تعرفه‌های تجاری جنگی بی پایان با چین آغاز شد و با مقصر دانستن چین در جهان‌گیری ویروس کرونا، تصویر بین‌المللی این کشور هدف قرار گرفت. آمریکا در این دوره با اتخاذ رویکردی مشابه درباره چین، اختلافات دریایی در دریای چین جنوبی را برجسته، بر مسائل داخلی چین مانند هنگ کنگ، تایوان و سین کیانگ تمرکز و توجه‌ها به نقض حقوق بشر در چین در نهادهای بین‌المللی و رسانه‌ها را افزایش داد که این مجموعه، همگی بخش‌هایی از سیاست ضد چین این دولت بودند. چین یک استثنا نادر در توافق دو حزبی آمریکاست است. هر دو حزب رفتار پکن را درباره حقوق اقلیت‌های مذهبی و قومی در تبت و سین کیانگ را به نقد کشیده، رویکرد مشابهی نسبت به هنگ کنگ داشته و از دولت انتظار انجام اقدامات بیشتر برای مقابله با نفوذ جهانی پکن را دارند. روی کار آمدن دولت بایدن در امریکا، تنش‌های میان این دو قدرت عمده جهانی را کاهش نداد و به نظر می‌رسد دور جدیدی از رقابت راهبردی میان این دو قدرت برای دوره‌ای طولانی، در حال شکل‌گیری

است. دولت بایدن از طریق پیشبرد و شکل دادن به ابتکارهای چندجانبه و بازسازی ائتلاف‌های دوجانبه، درصدد ایجاد یک شبکه ائتلافی امنیتی و اقتصادی برای مهار قدرت چین در حوزه اقیانوس هند-آرام به‌عنوان مهم‌ترین حوزه تقابل دو کشور در عرصه جهانی است. ایالات متحده از زمان اواما بدین سو اولویت اول سیاست خارجی خود را بر منطقه آسیا-پاسیفیک متمرکز نموده است. ایالات متحده و متحدان خود در جبهه ژئواستراتژیک بحری سعی در ایجاد محدودیت و چالش برای چین به عنوان یک قدرت بری تأثیرگذار بر فرایندهای منطقه‌ای و جهانی هستند. چین که خود را در محاصره متحدان آمریکا می‌بیند سعی دارد با بکارگیری استراتژی‌های ژئوپلیتیکی متفاوت زنجیره متحدان آمریکا در اطراف خود را گسسته و با ورود به مناطق مختلف جهان، آمریکا و متحدان غربی آن را به چالش بکشد. ایالات متحده ضمن شکل‌دهی به ائتلاف‌های نظامی همچون aukus و پرداختن به جنبه ژئواستراتژیک این رقابت، با طرح پیمانی به نام b3w با طرح کمک‌های مالی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی کشورهای در حال توسعه سعی کرده با هزینه کرد ۴۰ میلیارد دلاری عرصه را برای چین تنگ کرده و استراتژی یک کمربند- یک جاده را وارد چالش جدی نماید. به هر روی توان گفت شاهد رقابتی تمام عیار میان دولت‌های پیش گفته هستیم که در عرصه‌های مختلف یگدیگر را به هم‌وردی کشانده و چنین به نظر می‌آید که نظم ژئوپلیتیکی آینده نظام بین‌الملل متأثر از نتایج این رقابت دو ابرقدرت جهانی است.

References

- Adhikari, sudepta (1997). Political geography. Jaipur and new delhi: rawat publications.
- Ahmadi, seyed abbas. Badiiee azondahi, marjan. Heidari mosello, tahmores (2017). The theoretical explanation of the nature of the geopolitical regions in competition of the powers, geopolitical association of iran quarterly, No 13, pp 199-216. [in Persian]
- Bonnie s glaser (2014). China,s grand strategy in asia, washington: center for strategic and international studies.
- Clinton, Hillary (2011). America,s pacific century, retrieved from: foreignpolicy.com.
- Cohen, Saul Bernard (1999). Geopolitics of the universal system, translation by abbad kardan, tehran: contemporary abrar publication. [in Persian]
- Darakhshandeh Lazarjani, Maryam & Shafiei, Nozar (2023). The United States policy towards China within the framework of the containment strategy (1990-2021), world politics a quarterly journal, Volume 11, issue 2, pp 7-38. [in Persian]
- Elliot, Jeffery M & Reginald, Robert (1989). The arms control, disarmament, and military security dictionary. California: ABC-Clio, Inc.
- Ghadiri, Hojjatollah and Bigdelu, mehdi (2013). Geopolitical and geostrategic, tehran: sayad shirazi research and training center publication. [in persian]

- Ghahramani, mohammad javad (2015). United states geostrategy in asia pacific: change or continuation, geopolitical association of iran quarterly, No 47, pp 139-175. [in Persian]
- Greg torode (2013). "PLA navy amphibious task force reaches malaysia to defend south china sea". South china morning post.
- Hafeznia, mohammad reza (2016). Active geostrategic faults in the world, geopolitics quarterly, No 44, pp 1-12. [in Persian]
- Hafeznia, mohammad reza (2017). Principles and concept of geopolitics, mashhad: papoli publications. [in Persian]
- Hafeznia, mohammad reza. Kaviani rad, morad (2004). The new approaches in political geography, Tehran: samt publications. [in Persian]
- Holsti, k.j (1993). Basics of international political analysis: identity and security policies, translators: elahe kolayi, motahareh Hosseini and asma Hosseini, Tehran: ney publications. [in Persian]
- Huntington, Samuel (1999). The lonley super power. Foreign affairs, vol:72, no:3.
- Jansiz, ahmad. Bahrani moghadan, sajad (2015). America and china,s global rise, foreign policy quarterly, No 3, pp 113-146. [in Persian]
- Kaplan, Robert (2020). Revenge of geography, Tehran: entekhab publications. [in Persian]
- Keshvarian azad, Mohsen. Mirtorabi, seyd said (2022). The Biden administration and the policy of containing the rise of china,s power in the indo-pacific region, foreign policy quarterly, No 1, pp 27-54. [in Persian]
- Khezri, roya (2011). American and Chinese strategy in the asia-pacific region, foreign policy quarterly, No 3, pp 675-700. [in Persian]
- Liu den (2018). "diaoyu islands dispute: a chinese prespective". The diplomat.
- Mahdzadeh, ali (2020). Change and continuity: trumps legacy and chinas politics, available at: <https://www.ipis.ir/portal/subjectview/617109/%D8%AA%D8%BA%DB%8C%DB%8C%D8%B1-%D9%88>
- Manzoor, saima (2021). China,s grand strategy in the asia-pacific region: an English school prespective, Margalla Papers 2021.
- Metz, S. (2013). U.S. Marines Arrive in Australia, in China's Strategic Backyard, The New York Times, Apr 4, at: http://www.nytimes.com/2012/04/05/world/asia/us-marines-arrivedarwin-australia.html?_r=0 (Accessed Nov 15, 2013).
- Mojtahedzadeh, pirouz (2016). Geopolitics philosophy & application (concepts & theories at the age of virtual space), Tehran: samt publications. [in Persian]
- Naughton, B. (2014). China's Economy: Complacency, Crisis & the Challenge of Reform, Daedalus 143.2, 14-25.
- Nell, Philip & Mc gowan, Patrick J (1999). Power, wealth and global order. South africa: university of capetown press.
- Peng, Yuan (2016). Four changes in china-u.s. relations. Oct 11, is at: www.china-u.s.focus.com.
- Plano, Jack.c & Olton, Roy (1988). The international relations dictionary. USA: Long man.
- Spykman, j, Nicholas (2007). America,s Strategy in World Politics, Routledge Publisher.
- Theofanis, Sotiris and Maria Boile (2015), "The Maritime Silk Road Initiative and the Mediterranean: Strategies, Tactics and Challenges", in: Shipping, May, Available at: <http://www.ekechamber.org/sites/default/files/SHIPPING%20MAY%202015-MARITIME%20SILK%20ROAD.pdf>, Accessed on: 11 Desember 2018.
- U.S.Department of State (2024). The united states Enduring Commitment to the Indo-Pacific: Marking two years since the release of the administration Indo-Pacific Strategy.

Van der Leer, Yeroen and Joshua Yau (2016), "China's New Silk Route: The Opportunism and Diversification", Project Prepared for the United States Air.

William alan reinsch, jack caporal, and Lydia murray (2019). At least, an RCEP deal. Washington: center for strategic and international studies.

Zareii, bahador (2015). Persian gulf regional studies, Tehran: Tehran university publications. [in Persian]

[RCEP: a geopolitical gain for china], <https://bilaterals.org>.

[ten-year review of china,s defense budget], <http://south asian voices.org>

[Xi Jinping's Important Speech at the Peripheral Diplomacy Work Conference]", Xinhua News.

<https://www.usaid.gov/asia-regional/indo-pacific-strategy-united states>

http://news.xinhuanet.com/politics/2013/10/25/c_117878897.html. Available at:

<http://www.pwc.de/de/internationale-maerkte/german-business-groups/assets/china-new-silk-route.pdf>, Accessed on: 4 February.

<https://www.ipis.ir/portal/subjectview/725123/%D8%B1%D9%88%DB%8C%D8%A7%D8%B1%D9%88%DB%8C%DB%8C->

[%D8%B1%D8%A7%D9%87%D8%A8%D8%B1%D8%AF](https://www.ipis.ir/portal/subjectview/725123/%D8%B1%D9%88%DB%8C%D8%A7%D8%B1%D9%88%DB%8C%DB%8C-%D8%B1%D8%A7%D9%87%D8%A8%D8%B1%D8%AF)

<https://www.csis.org/analysis/last-rcep-deal>

www.BBC.Com

www.china-briefing.com.

www.CNN.Com

www.TheGuardian.Com

www.WashingtonPost.Com

www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-release/2021/06/12/fact-sheet-biden-and-g7-leaders-launch-build-back-better-world-b3w.